

Основи бойової роботи старшого офіцера батареї

У підручнику викладені основи, зміст та порядок роботи старшого офіцера батареї з організації й ведення бойової роботи на вогневій позиції, а саме: під час вибору, підготовки, зайняття і залишення вогневої позиції, наведені правила подавання та виконання команд для підготовки і ведення вогню, а також документи, які розробляють і ведуть на вогневій позиції.

Підручник призначений для підготовки і проведення занять із тактичних і військово-технічних предметів. Він може використовуватися як викладачами, слухачами і курсантами (студентами) ЗВО, так і офіцерами у військах під час бойової підготовки артилерійських підрозділів.

ОСНОВИ
БОЙОВОЇ РОБОТИ
СТАРШОГО ОФІЦЕРА
БАТАРЕЇ

ПІДРУЧНИК

Видавничий дім
«С К І Ф»
Київ - 2022

УДК 355.422.(075.8)
Т 57

Основи бойової роботи старшого офіцера батареї підручник /
Т 57 П. Є. Трофименко, Г. В. Сорокоумов, Л. С. Демидко. — Київ: Вид. дім «СКІФ»,
2022. — 244 с.

ISBN 978-966-570-825-4

У підручнику викладені основи, зміст та порядок роботи старшого офіцера батареї з організації й ведення бойової роботи на вогневій позиції, а саме: під час вибору, підготовки, зайняття і залишення вогневої позиції, наведені правила подавання та виконання команд для підготовки і ведення вогню, а також документи, які розробляють і ведуть на вогневій позиції.

Підручник призначений для підготовки і проведення занять із тактичних і військово-технічних предметів. Він може використовуватися як викладачами, слухачами і курсантами (студентами) ЗВО, так і офіцерами у військах під час бойової підготовки артилерійських підрозділів.

УДК 355.422.(075.8)

ISBN 978-966-570-825-4

©Трофименко П. Є., Сорокоумов Г. В., Демидко Л. С., 2020, 2022.

ЗМІСТ

	С.
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	14
1.1. Основні визначення	14
1.2. Обов'язки старшого офіцера батареї	21
1.3. Обов'язки командира вогневого взводу	22
Висновки до розділу 1	25
Навчальний тренінг	25
РОЗДІЛ 2. БОЙОВА РОБОТА НА ЗАКРИТІЙ ВОГНЕВІЙ ПОЗИЦІЇ	27
2.1. Загальні положення	27
2.2. Підготовка машини старшого офіцера батареї . . .	32
2.3. Вибір та підготовка закритої вогневої позиції . . .	36
2.4. Зайняття закритої вогневої позиції	38
2.4.1. Порядок зайняття підготовленої вогневої позиції	38
2.4.2. Порядок зайняття непідготовленої вогневої позиції з попередньою розвідкою	41
2.4.3. Порядок зайняття непідготовленої вогневої позиції без попередньої розвідки з ходу	43

2.5. Робота на закритій вогневій позиції під час підготовки до ведення вогню	45
2.6. Робота на закритій вогневій позиції після доповіді про готовність до ведення вогню	56
2.7. Правила приймання та виконання команд для підготовки й ведення вогню	63
2.8. Ведення вогню із закритої вогневої позиції	70
2.9. Зміна раніше поданих команд	80
2.10. Перерви у веденні вогню	83
2.11. Перевірка установок	84
2.12. Запис установок після закінчення стрільби	84
2.13. Залишення вогневої позиції	86
Висновки до розділу 2	87
Навчальний тренінг	88

РОЗДІЛ 3. БОЙОВА РОБОТА НА ВІДКРИТІЙ ВОГНЕВІЙ ПОЗИЦІЇ	90
3.1. Загальні положення	90
3.2. Вибір, підготовка та зайняття вогневої позиції (рубежу розгортання)	93
3.3. Правила подання команд	96
3.4. Правила виконання команд	97
Висновки до розділу 3	101
Навчальний тренінг	102

РОЗДІЛ 4. ДОКУМЕНТИ, ЯКІ ВЕДУТЬ НА ВОГНЕВІЙ ПОЗИЦІЇ	104
4.1. Документи, які веде старший офіцер батареї	104
4.2. Документи, які ведуть інші посадові особи батареї	122

Висновки до розділу 4	135
Навчальний тренінг	135

РОЗДІЛ 5. ТЕХНІЧНА ПІДГОТОВКА ГАРМАТ ТА БОЄПРИПАСІВ	137
5.1. Перевірка прицільних пристроїв	138
5.1.1. Перевірка прицільних пристроїв СГ 2С3М	138
5.1.2. Перевірка прицільних пристроїв 122-мм гауби- ці Д-30	140
5.2. Приведення пострілів в остаточно споряджений стан	143
Висновки до розділу 5	162
Навчальний тренінг	163

ВИСНОВКИ	164
-----------------------	------------

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	165
---	------------

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК	163
----------------------------------	------------

ДОДАТОК А. Схеми окопів на закритій ВП	194
ДОДАТОК Б. Розрахунок індивідуальних поправок гармати за таблицею	203
ДОДАТОК В. Картка послідовного зосередженого вогню 1-ї батареї	217
ДОДАТОК Г. Розпорядження старшого офіцера батареї	219
ДОДАТОК Д. Орієнтовний перелік польового екіпування	223
ДОДАТОК Е. Таблиці переходу від паралельного	

віяла до віяла іншого виду	227
ДОДАТОК Ж. Формуляр мінного поля	233
ДОДАТОК И. Основні ТТХ артилерії	236
ДОДАТОК К. Фарбування, маркування й таврування боєприпасів	238

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

АКБ	акумуляторна батарея;
АРГ	артилерійська розвідувальна група;
БГ	бойова готовність;
БП	бойовий порядок;
ВгВ	вогневий вал;
ВП	вогнева позиція;
Гукр	глибина укриття;
ДМК	десантний метеорологічний комплект;
Д _{осн}	дальність від гармати до основної гармати;
Д _т ^н	топографічна дальність до цілі;
ЗВ	зосереджений вогонь;
ЗМУ	зброя масового ураження;
ЗТН	запасна точка наведення;
<i>кбатр</i>	командир батареї;
<i>квв</i>	командир вогневого взводу;
КМ	командирська машина;
КМУ	командирська машина управління;
<i>Кут</i>	кутомір;
КСП	командно-спостережний пункт;
КТ	контурна точка;
НЗгВ	нерухомий загороджувальний вогонь;
НТН	нічна точка наведення;
ОН	основний напрямок стрільби;
ОТН	основна точка наведення;
ПАБ	перископічна артилерійська бусоль;
ПВП	противідкотні пристрої;
ПЗВ	послідовне зосередження вогню;
ПВК	прилад для вимірювання камори;
Пмін	найменший приціл;
<i>птабатр</i>	протитанкова артилерійська батарея;
ПТРК	протитанковий ракетний комплекс;
ПУВ	прилад управління вогнем;

ПУВбатр	пункт управління вогнем батареї;
ПУВД	пункт управління вогнем дивізіону;
РВ і А	ракетні війська і артилерія;
РВВ	рубіж відкриття вогню;
РЛС	радіолокаційна станція;
р/ст.	радіостанція;
РСЗВ	реактивна система залпового вогню;
РХБ	радіаційна, хімічна та біологічна;
<i>сабатр</i>	самохідна артилерійська батарея;
САУ	самохідна артилерійська установка;
СГ	самохідна гаубиця;
СОБ	старший офіцер батареї;
СП	спостережний пункт;
ТПП	топогеодезична прив'язка;
ТН	точка наводки;
ТС	таблиці стрільби;
ФВУ	фільтровентиляційна установка;
Фб	фронт батареї;
Ц	ціль;
ЦГР	центр групи розривів;
α	кут прицілювання;
$\alpha_{\text{гарм}}$	дирекційний кут гармати;
$\alpha_{\text{он}}$	основний напрямок стрільби;
$\alpha_{\text{осі}}$	дирекційний кут поздовжньої осі командирської машини;
β	кут укриття;
β_0	кут рейки;
β_h	кут перевищення;
$\Delta h_{\text{зр}}$	перевищення гребня укриття над горизонтом гармати;
$\Delta h_{\text{сн}}$	перевищення можливого спостережного пункту противника над горизонтом гармати;
d	відстань до гребня укриття;

$d_{зр}$	відстань від гармати до гребня укриття за горизонтом;
$h_{ен}$	висота вогневої позиції;
$h_{зр}$	висота гребня укриття;
$h_{сн}$	висота спостережного пункту;
$I_{n,m}$	інтервал між гарматами;
$I_{o,n}$	інтервал гармати щодо основної;
$У_{o,n}$	уступ гармати щодо основної.

ВСТУП

Артилерія призначена для ведення бойових дій в усіх видах і періодах бою, діючи в тісному зв'язку з механізованими, танковими та іншими підрозділами різних родів військ. Сила артилерії у вогні – раптовому, потужному, точному. Своїм вогнем артилерія придушує опір противника та розчищає шлях військам у наступі, надає стійкості обороні [1, 5, 8].

Артилерію цінують за постійну готовність до негайного відкриття вогню, безвідмовність у бойовій роботі за будь-якої пори року та часу доби.

Така оцінка дій артилерії підтверджується висновками з матеріалів аналізу бойових дій, що ведуть у зоні АТО (ООС) проти проросійських терористичних формувань, із яких випливає, що найбільш дієвим та ефективним вогневим засобом для їх ураження є артилерія [13]. Вона, маючи значну далекобійність, могутній і точний вогонь, здатність до широкого маневру та швидкого зосередження (розосередження) вогню, залишається найважливішим засобом вогневого ураження противника, що забезпечує успіх дій загальновійськовим підрозділам у різних видах бою.

Аналіз досвіду бойового застосування артилерії на Сході України свідчить про високу ефективність використання гармат, мінометів, ПТРК і РСЗВ різного калібру. Їх вогонь був своєчасним та ефективним із невеликою витратою боєприпасів [9, 20–23]. Водночас вивчення досвіду війни показує необхідність вирішення першочергових завдань щодо модернізації ракетно-артилерійського озброєння, оснащення його новітнім обладнанням і програмним забезпеченням. Разом із технічним переозброєнням необхідно продовжувати процес оптимізації організаційно-штатних структур частин і підрозділів та подальшого роз-

виту тактики артилерії – теорії і практики її застосування в різних умовах бойової обстановки, зокрема в локальних війнах і збройних конфліктах [21, 24].

Модернізація а також розроблення та взяття на озброєння якісно нових артилерійських систем і комплексів управління дає можливість у стислі терміни успішно вирішувати вогневі завдання в сучасному загальновійськовому бою.

Це вимагає подальшого вдосконалення тактики бойового застосування, бойової роботи, стрільби та управління вогнем артилерійських підрозділів. У зв'язку з цим командувач РВ і А Збройних сил України особливу увагу приділяє пошуку та вдосконаленню прийомів і способів бойової роботи вогневих підрозділів артилерії, які б відповідали сучасним вимогам.

За таких умов особливого значення набуває система військової освіти, головним завданням якої є підготовка висококваліфікованих офіцерів, які володіють теоретичними знаннями та практичними навичками з бойового застосування ракетно-артилерійського озброєння. Для ефективного виконання цього завдання офіцери РВ і А повинні ґрунтовно опанувати основи бойового застосування артилерійських підрозділів та набувати практичних навичок бойової роботи вогневих підрозділів. Це дасть можливість уміло управляти підрозділами в різних видах бойових дій у складних метеорологічних та геофізичних умовах.

Метою написання підручника стала необхідність розкриття порядку та змісту роботи старшого офіцера батареї на вогневій позиції. Саме від його особистого вміння організувати й керувати бойовою роботою вогневих підрозділів батареї залежить успіх виконання вогневих (бойових) завдань артилерійського підрозділу.

Посібник складається із п'яти розділів.

У першому розділі наведені загальні положення щодо

бойової роботи вогневих підрозділів, основні визначення (вогнева позиція, уступ, інтервал, кутомір, точка наведення, фронт батареї, найменший приціл, глибина укриття, віяло батареї та ін.), розкриті обов'язки старшого офіцера батареї, командира вогневого взводу, а також перелічені документи, що розробляють і ведуть на вогневій позиції.

У другому (основному розділі) розкриваються положення щодо бойової роботи старшого офіцера батареї на закритій вогневій позиції (зміст та порядок підготовки машини старшого офіцера батареї; порядок вибору закритої вогневої позиції та підготовки її до зайняття вогневыми взводами, безпосереднє зайняття вогневої позиції вогневыми взводами, робота під час підготовки до ведення вогню, а також робота після доповіді про готовність до ведення вогню, правила приймання та виконання команд для підготовки й ведення вогню, порядок його ведення, порядок зміни раніше поданих команд). Наведено порядок записів установок після закінчення стрільби та залишення вогневої позиції. Приклади подання команд, зазначених у розділі, дають можливість зрозуміти сутність бойової роботи на закритій вогневій позиції.

У третьому розділі наведено приклади бойової роботи СОБ на відкритій вогневій позиції. Розкрито порядок вибору, підготовки та зайняття вогневої позиції (рубежу розгортання). Наведено правила подання та виконання команд.

У четвертому розділі описано порядок розроблення та зміст документів, що ведуть на вогневій позиції старший офіцер батареї та інші посадові особи.

П'ятий розділ містить матеріали довідкового характеру, а саме: інформацію щодо фарбування, маркування і таврування боєприпасів, порядку перевірки прицільних пристроїв та методики користування спеціальними ключами.

У додатках наведено приклади бойових розпоряджень

старшого офіцера батареї, розрахунку індивідуальних поправок гармати, бланки й таблиці, що пояснюють і доповнюють роботу СОБ під час підготовки та ведення бойових дій.

Підручник розроблено відповідно до навчального й тематичного планів вивчення модулів «Бойова робота», «Бойове застосування артилерійських підрозділів», «Стрільба і управління вогнем», «Правил стрільби і управління вогнем артилерії», «Курсу підготовки артилерії».

Підручник призначений для слухачів, курсантів і студентів ЗВО, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, для фундаментального вивчення питань, що стосуються бойової роботи СОБ на вогневій позиції. Він може бути корисним командирам артилерійських підрозділів, а також викладачам під час підготовки до занять і тактичних навчань.

Необхідно зазначити, що розкриті в підручнику положення й рекомендації потребують подальшого розвитку та уточнення, тому автори розраховують одержати від читачів пропозиції щодо його вдосконалення.

Автори висловлюють щиру вдячність доктору фізико-математичних наук, професору А. М. Чорноусу; начальнику НДЦ БЗ РВ і А, кандидату військових наук, старшому науковому співробітнику, полковнику І. В. Науменку; кандидату військових наук, доценту С. П. Латіну за критичні зауваження, а також за корисні поради, які вони надали в ході підготовки підручника та під час його рецензування.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Основні визначення

Висока бойова майстерність вогневих підрозділів артилерії залежить від уміння особового складу своєчасно переводити техніку та озброєння в бойовий стан за різних умов обстановки. Критеріями оцінювання бойової роботи є час та якість виконання заходів щодо приведення озброєння до бойового використання.

Бойова робота вогневих підрозділів артилерії передбачає дії особового складу біля гармат (мінометів, бойових машин реактивної артилерії, установок ПТКР)¹⁾, командирської машини старшого офіцера батареї, пов'язані із зайняттям та залишенням вогневої позиції, підготовкою та веденням вогню, поводженням із гарматою та боєприпасами на вогневій позиції [5, 6].

Вогневою позицією називають ділянку місцевості, зайняту або підготовлену до зайняття вогневими взводами батареї (взводом, гарматою) для ведення вогню.

На вогневій позиції батареї облаштовують окопи для розташування гармат, машини (пункту управління) старшого офіцера батареї, командира вогневого взводу, самооборони, спостережного поста та машин підвезення боєприпасів (тягачів), сховища для особового складу, погрібці для боєприпасів.

На вогневій позиції батареї реактивної артилерії, крім того, облаштовують пункт заряджання та метеорологічний пост.

Вогневі позиції можуть бути **закритими** або **відкри-**

¹⁾ У подальшому зазначене про гармату поширюється також на міномет, бойову машину, установку ПТРК, а зазначене про снаряд стосується і міни, і ПТРК.

тими.

Закритою називають вогневу позицію, на якій гармати (міномети, бойові машини) під час ведення вогню закриті від наземного спостереження противника.

Відкритою називають вогневу позицію, на якій матеріальна частина не прихована від наземного спостереження противника або коли є вкритою та замаскованою, але стає спостережною з початком ведення вогню.

Кожній гарматі в батареї присвоюють постійний порядковий номер, починаючи з першого.

У батареях причіпної артилерії тягачі, крім запасних, закріплені за певними гарматами та одержують їх номер. Тягачі, що вибули зі строю, замінюють на запасні.

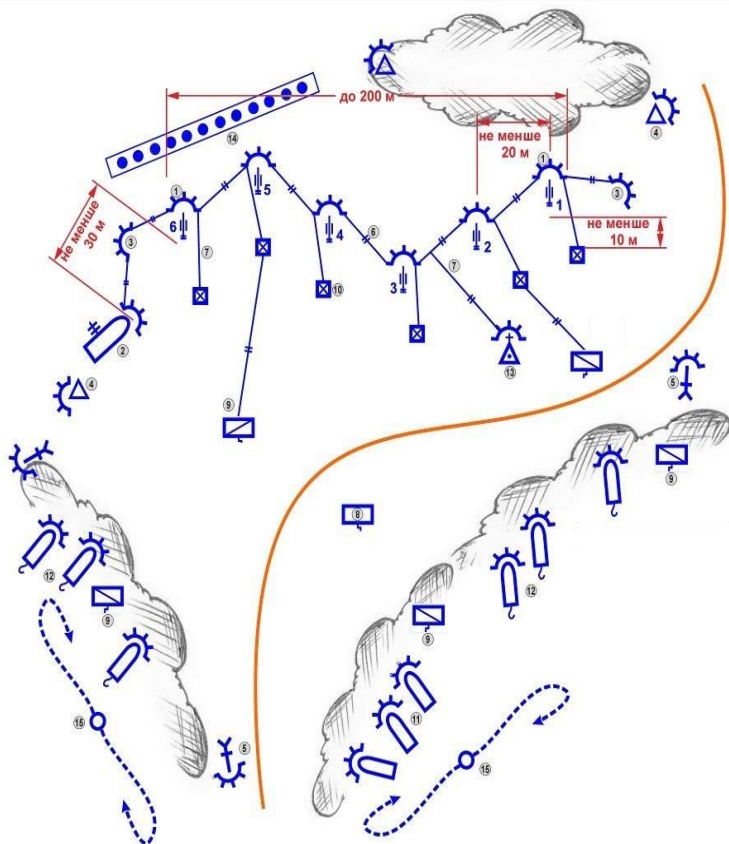
На вогневій позиції гармати розміщують розосереджено, у порядку номерів справа наліво з урахуванням зручності розташування й маскування, за можливості з однаковими інтервалами, уступом вправо (вліво). Допускається також інше розміщення гармат: кутом уперед (назад), півколом, у лінію тощо.

Варіант схеми закритої вогневої позиції показаний на рисунку 1.1.

Командирську машину (пункт управління) старшого офіцера батареї на вогневій позиції розміщують на відстані 30–40 м позаду середини фронту батареї, а в самохідній батареї – праворуч позаду правофлангової або ліворуч позаду лівофлангової гармати так, щоб із машини (пункту управління) було видно панорами всіх гармат батареї.

Окоп командира вогневого взводу обладнують позаду середини фронту другого взводу, а в самохідній батареї – на лівому або правому фланзі батареї так, щоб можна було спостерігати панорами всіх гармат та візир командирської машини.

Схема закритої вогневої позиції батареї Д-30

Умовні позначення:

1 – гармата в окопі;	9 – укриття;
2 – пункт управління СОБ;	10 – погрібець для боєприпасів;
3 – окоп для самооборони;	11 – машини підвозу боєприпасів;
4 – спостережний пост;	12 – місця для тягачів;
5 – позиція гранатометника;	13 – відкрита споруда для КВВ;
6 – перекрита щілина;	14 – ПТМП;
7 – хід сполучення;	15 – патруль.
8 – бліндаж;	

Книги, які можуть вас зацікавити

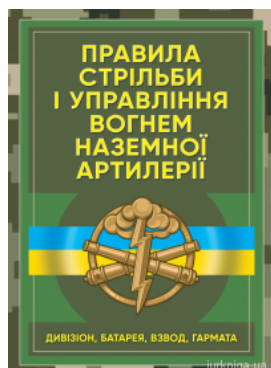
Блокнот командира батареї

Блокнот зі стрільби і управління вогнем (батарея, дивізіон)

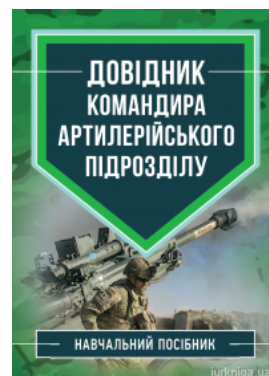
Блокнот командира міномета

Правила стрільби і управління вогнем наземної артилерії (дивізіон, батарея, взвод, гармата)

Дії обслуги гармати (міномету) під час ведення бойових дій. Навідник гармати (міномету)

Довідник командира артилерійського підрозділу

[Перейти на сайт](#) →